JULIUS EVOLA

LÁZADÁS A MODERN VILÁG ELLEN

Revideált új fordítás

MAGÁNKIADÁS – BUDAPEST

Fordította *Szongott Rudolf*

2026

I.

A PRINCÍPIUM

A tradicionális szellem és az azt tagadó modern civilizáció megértéséhez egy alapvető pontból kell kiindulni: a *két természet* doktrínájából.

Van a fizikai rend, és van a metafizikai rend. Van a halandó természet, és van a halhatatlanok természete. Van a »létezés« felső régiója, és van a »keletkezés« alsó régiója. Általánosabban: van a látható és a tapintható; előtte és rajta túl pedig van a láthatatlan és a nem tapintható: világfeletti világ, princípium és valódi élet.

A Tradíció világában mindenütt — Keleten és Nyugaton, ilyen vagy olyan formában — mindig jelen volt e tudás: megingathatatlan tengely, amely köré minden más rendeződött.

Tudásról van szó, nem »teóriáról«. Bármily nehéz is ezt a moderneknek felfogni, abból kell kiindulni, hogy a tradicionális ember tudta: a »létezés« rendje jóval tágabb annál, amit ma általában »valóságosnak« neveznek. Ma alapjában véve semmit sem tekintenek valóságosnak, ami meghaladná a térben és időben adott testi világot. Igaz, akad, aki még elismer valamit az érzékelhetőn túl; de mivel számára ez mindig csak hipotézis vagy tudományos törvény, spekulatív idea vagy vallási dogma, valójában e korláton sem jut túl. A gyakorlatban — vagyis közvetlen tapasztalatként — a közönséges modern ember, bármennyire különbözzenek is »materialista« és »spiritualista« hiedelmei, valóságképét kizárólag a testi világ alapján alakítja ki.

A moderneknek ezt a valódi »materializmust« kell felróni; egyéb materializmusaik — filozófiai vagy tudományos nézetek formájában — másodlagos jelenségek. E valódi materializmus esetében tehát nem nézetről vagy »teóriáról« van szó, hanem egy embertípus tényleges állapotáról: *tapasztalata* már csak testi dolgokat képes megragadni. Ezért a »materialista« nézetek elleni mai intellektuális lázadások nagy része hiábavaló reakció: távoli és mély okok végső, perifériku hatásai ellen irányul, miközben maguk az okok egészen más síkon szilárdultak meg, nem a »teóriák« síkján.

A tradicionális ember tapasztalata — s maradványként még ma is egyes úgynevezett »primitív« népeké — messze túlhaladta e határt. A »láthatatlan« benne

Részlet Julius Evola: *Lázadás a modern világ ellen* című művének újrafordított kiadásából.
A kötet várható megjelenése: 2026. november vége
Letöltve a https://evola.hu weboldalról.

II.

A KIRÁLYSÁG

A tradicionális civilizáció minden formáját azok jelenléte jellemzi, akik veleszületett vagy megszerzett felsőbbségük révén meghaladják a puszta emberi állapotot, s az időbeli rendben egy felülről jövő erő élő és ható jelenlétét testesítik meg. Ilyen — etimológiájának benső értelme és funkciójának eredeti jelentése szerint — a *pontifex*: »híd- vagy útépítő« a természeti és a természetfeletti között — a *pons* archaikusan »utat« is jelentett. A *pontifex* tradicionálisan a *rex*szel volt azonos. »Őseinknél szokás volt, hogy a király egyben pap vagy *pontifex* legyen« — írja Servius[1]; az északi tradíció egyik jelszava pedig így szólt: »Aki vezér, legyen számunkra híd.«[2] Így a valódi uralkodók állandóan azt az életet testesítették meg, amely »túl van az életen«. Puszta jelenlétük vagy »pontifikális« közvetítésük révén, a hatalmuk által hatóvá tett rítusok és azon intézmények erejével, amelyeknek centrumát alkották, spirituális hatások sugároztak szét az emberek világában: gondolataikba, szándékaikba és tetteikbe oltódtak; gátat emeltek az alsóbb természet sötét erői elé; az élet egészét úgy rendezték, hogy a fény megvalósulásainak potenciális alapjául szolgálhasson; s kedvező általános feltételeket teremtettek a jólét, az »üdv« és a »szerencse« számára.

A királyok és vezérek autoritásának és jogának elsődleges alapja — az, amiért a Tradíció világában engedelmeskedtek nekik, féltek tőlük és hódoltak előttük — maga e transzcendens, nem pusztán emberi minőségük volt: nem üres szófordulatként, hanem hatalmas és félelmetes valóságként fogták fel. Minél inkább elismerték annak ontológiai rangját, ami a láthatót és az időbelit megelőzi és felülmúlja, annál inkább ismerték el természetes és abszolút szuverén jogukat. A legfőbb autoritás pusztán politikai felfogása teljességgel hiányzik a tradicionális civilizációkból, s csak későbbi, hanyatló korok sajátja: eszerint alapja a puszta erő és erőszak, vagy olyan naturalisztikus és világi tulajdonságok, mint az intelligencia, a bölcsesség, az ügyesség, a fizikai bátorság vagy a közösség anyagi jólétével

[1] *Cfr.* Servius, *Æneid.*, III, 80.

[2] A *Mabinogion*ban. (Magyarul: *Mabinogion. Walesi regék*; Budapest, 2009.)

Részlet Julius Evola: *Lázadás a modern világ ellen* című művének újrafordított kiadásából.
A kötet várható megjelenése: 2026. november vége
Letöltve a https://evola.hu weboldalról.

III.

A POLÁRIS SZIMBÓLUM

A BÉKE ÉS IGAZSÁGOSSÁG URA

A királyi funkció teljes és eredeti felfogása a szimbólumok és mítoszok egy további körével hozható kapcsolatba; ezek különféle analóg ábrázolások és áttételek révén mind ugyanazon ponthoz vezetnek vissza.[1]

Kiindulópontul a *cakravartī*, az »Egyetemes uralkodó« hindu fogalma szolgálhat. Bizonyos értelemben a királyi funkció archetípusa ismerhető fel benne: a királyság egyes formái, amennyiben összhangban állnak a tradicionális princípiummal, ennek többé-kevésbé teljes képmásai vagy — más nézőpontból — sajátos kiáradásai. A *cakravartī* szó szerint a »Kerék Ura« vagy »a Kerék Forgatója«; ez ismét a »centrum« ideájához vezet vissza, amely egyben benső állapotnak, egy létmódnak — pontosabban: a lét módjának — felel meg.

A kerék ugyanis a *saṃsāra*, a keletkezés folyamának is szimbóluma. A hellénektől ugyanezt fejezi ki a κύκλος τῆς γενέσεως [*kýklos tês genéseōs*], »a keletkezés körforgása«, valamint a κύκλος ἀνάγκης [*kýklos anánkēs*], »a szükségszerűség körforgása« és a *rota fati* [a sors kereke]. Mozdulatlan centruma annak ſpirituális ſtabilitását fejezi ki, aki nem tartozik e folyamhoz, s mint ilyen, magasabb princípium szerint rendezheti és uralhatja az alsóbb természethez kötődő erőket és tevékenységeket. Így a *cakravartī* mint *dharmarāja* jelenik meg: a »Törvény Ura« vagy a »Törvény Kerekének Ura«.[2] Konfuciusznál [*Kǒngzǐ*] ennek megfelelően ez áll: »Aki az [égi] Erénnyel kormányoz, hasonlatos a Sarkcsillaghoz:

[1] *Cfr.* R. Guénon, *Le Roi du Monde*, Paris, 1927 [magyar kiad.: R. Guénon, *A világkirály* (*Metafizikai írások II.*), Budapest, 1993], ahol számos, ezzel összefüggő tradíció van összegyűjtve és a legjobban értelmezve.

[2] Ebben a tradícióban a »keréknek« »diadalmas« jelentése is van: égi kerékként való megjelenése hódítói és uralkodói sors jele; a kiválasztott a kerékhez hasonlóan előrenyomul, mindent elsodorva és uralma alá hajtva (*Cfr.* Mahāsudassana király legendáját, *Dīgha-nikāya*, XVII). Egyidejű rendező funkciójára utal a védikus kép is (*Ṛg-Veda*, II, 23, 3): az *ṛta* »fénylő szekere«, amely félelmetes és ellenségleigázó.

Részlet Julius Evola: *Lázadás a modern világ ellen* című művének újrafordított kiadásából.
A kötet várható megjelenése: 2026. november vége
Letöltve a https://evola.hu weboldalról.

VII.

A SPIRITUÁLIS FÉRFIASSÁGRÓL

Idáig a szakrálisról, istenekről, a szacerdotalitásról és a kultuszról beszéltünk. Hangsúlyozni kell azonban: az eredetekre vonatkoztatva e kifejezések alig felelnek meg a »vallás« világára jellemző kategóriáknak, e szó régóta meghonosodott értelmében. Közkeletű értelemben a vallás önállóan létező istenségek ideáján, vagy akár egy személyes Isten ideáján alapul, aki gondviselőként kormányozza az univerzumot; a kultuszt pedig lényegileg érzelmi beállítottság határozza meg: a »hívő« szentimentális és devocionális viszonya ehhez az Istenhez vagy ezekhez az istenségekhez — olyan viszony, amelyben a morális törvénynek is lényegi jelentősége van.

A Tradíció világának eredeti formáiban ehhez hasonlót hiába keresni. Ismeretesek olyan civilizációk, amelyek isteneiket sem névvel, sem képmással nem ruházták fel — ezt magukról a pelaszgokról is feljegyezték. A rómaiak csaknem két évszázadon át ugyancsak nem ábrázolták istenségeiket; legfeljebb szimbolikus tárggyal jelenítették meg őket. Még az »animizmus« — vagyis az a felfogás, amely az isteni és az univerzum erőinek általános képzetét a »lélek« ideájára alapozza — sem felel meg az eredeti stádiumnak; annak ezzel szemben a *tiszta erők*[1] ideája vagy észlelése felel meg, s ennek ismét egyik legtalálóbb kifejezése a *numen* római koncepciója. A *numen* — a később felfogott *deus*tól különbözően — nem létezőként vagy személyként áll előttünk, hanem puszta erőként, amelyet az határoz meg, hogy hatást vált ki, cselekszik és megnyilvánul. E tiszta erők, e *numina*[2] valóságos jelenlétének — egyszerre transzcendens és immanens, csodálatos és félelmetes — érzete alkotta a »szakrális« eredeti tapasztalatának

[1] *Cfr.* G. F. Moore, *Origin and Growth of Religion*, London, 1921.

[2] *Cfr.* Macchioro, *Roma capta*, *cit.*, 20. *ff.*, Marquardt, *Le culte chez les Romains*, francia ford., Paris, 1889, vol. I. 9–11. pp.; Preller, *Römische Myth.*, Berlin, 1858, 8., 51–52. pp. A »numinózus« (*numen*ből) fogalmát R. Otto (*Das Heilige*, Gotha, 1930) a szent tapasztalásának esszenciájaként jelöli.

Részlet Julius Evola: *Lázadás a modern világ ellen* című művének újrafordított kiadásából.
A kötet várható megjelenése: 2026. november vége
Letöltve a https://evola.hu weboldalról.

VIII.

A TÚLVILÁG KÉT ÚTJA

Ezen a ponton célszerű röviden kitérni az eddig kifejtett gondolatrend és a túlvilági sorsok kérdése közötti összefüggésekre. E tekintetben is olyan tanításokhoz kell visszanyúlni, amelyek az újabb időkben szinte teljesen elvesztek.

Minden ember lelkének halhatatlansága különös hiedelem; a Tradíció világában alig találni nyomát. Tradicionálisan mindenekelőtt a valódi halhatatlanságot — amely egy isten olümposzi természetében való részesedéssel egyenértékű — különböztették meg a puszta továbbéléstől; majd a továbbélés különböző lehetséges formáival számoltak; a *post mortem* kérdését minden individuum esetében külön vetették fel, figyelembe véve az embert alkotó különböző elemeket is, hiszen az embert korántsem redukálták a puszta »lélek–test« kettősére.

Valóban, az ősi tradíciókban különböző formákban visszatér a tanítás: az emberben — a fizikai testen kívül — lényegileg három összetevő vagy princípium van; mindegyiknek saját jellege és saját sorsa van. Az első az éber tudat énjének felel meg: a testtel együtt ébred, és annak biológiai fejlődésével párhuzamosan alakul ki — ez a közönséges személyiség. A másodikat »*daimón*nak«, *mane*nak, *lar*nak, illetve »hasonmásnak« nevezték. A harmadik annak felel meg, ami a halál után az elsőből ered: a legtöbbek számára ez az »árnyék«.

Mindaddig, amíg az ember a »természethez« tartozik, végső gyökere a »*daimón*« (δαίμων [*daímōn*]); e kifejezés azonban itt nem a kereszténységben használatos, gonosz szellemet jelölő értelemben értendő. Az embert naturalisztikusan tekintve a *daimón* úgy határozható meg, mint az a mély erő, amely eredetileg véges formában és testben rögzítette a tudatot, amely így a látható világban él; maga az erő pedig — hogy úgy mondjuk — az individuum »mögött« marad, a tudatelőttesben és a tudatalattiban, a szerves folyamatok, továbbá a környezettel, másokkal és a múltbeli és jövőbeli sorssal fennálló szubtilis kapcsolatok alapjaként. E kapcsolatok rendszerint kívül esnek minden közvetlen észlelésen. E tekintetben sok tradícióban a »*daimón*nak« az úgynevezett »hasonmás« felelt meg: mintegy a lélek lelke, s magának a testnek is a lelke. E »hasonmást« továbbá

Részlet Julius Evola: *Lázadás a modern világ ellen* című művének újrafordított kiadásából.
A kötet várható megjelenése: 2026. november vége
Letöltve a https://evola.hu weboldalról.

X.

INICIÁCIÓ ÉS FELSZENTELÉS

Miután meghatároztuk a tradicionális civilizáció csúcsának és centrumának lényegét, röviden ki kell térnünk fenomenológiájának néhány olyan aspektusára, amelyek már feltételekhez kötött egzisztenciális helyzetekre vonatkoznak. Ezzel egyben azt a pontot is megjelölhetjük, ahol kezdetét vette a Tradíció világának első elváltozása.

A királyság ideájának már feltételekhez kötött formája akkor jelenik meg, amikor többé nem olyanokban testesül meg, akik *természetüknél fogva* meghaladják az emberi korlátot, hanem olyanokban, akiknek *ki kell fejleszteniük* magukban e minőséget. A hellén tradíció terminusaival e megkülönböztetés analóg módon megfelelhet az »isten« — az olümposzi ideál — és a »hérosz« közötti különbségnek; a római tradícióban pedig formálisan a *deus* és a *divus* címekben jelenik meg: a *divus* az istenné vált embert jelöli, a *deus* pedig azt, aki mindig is isten volt.[1] A tradíció szerint Egyiptomban az »istenek« — θεοί [*theoí*] — királyi rangját a »félistenek« — ἡμίθεοι [*hēmítheoi*], a »héroszok« megfelelői — követték; utánuk pedig az »ősök szellemei« — νέκυες [*nékyes*] — uralkodtak. Ez utóbbi megjelölés túlnyomórészt emberi típusú vezetőkre vonatkoztatható. Ebben az összefüggésben előtérbe kerül a személy és a funkció közötti távolság: ahhoz, hogy a személy megtestesíthesse a funkciót, meghatározott cselekvés szükséges, amely új minőséget ébreszt benne. Ez a cselekvés iniciációként vagy beiktatásként (felszenteléseként) jelenhet meg. Az első viszonylag autonóm és közvetlen; a második közvetített: bizonyos értelemben kívülről megy végbe, a királyi kaszttól már elkülönült szacerdotális kaszt révén.

A *királyi iniciációt* illetően már elegendő lehet mindaz, amit a rituális, áldozati és diadalmas cselekvésekről mondtunk: ezek egy istennek vagy hérosznak tulajdonított tetteket ismételnek meg, hogy ténylegesítsék, megidézzék vagy megújítsák a nekik megfelelő természetfeletti influenciákat. Az ősi Egyiptomban ez külö-

[1] *Cfr.* E. Beurlier, *Le Culte Impérial*, Paris, 1891, 8. p.

Részlet Julius Evola: *Lázadás a modern világ ellen* című művének újrafordított kiadásából.
A kötet várható megjelenése: 2026. november vége
Letöltve a https://evola.hu weboldalról.

XII.

EGYETEMESSÉG ÉS CENTRALIZMUS

A Szent Római Birodalom eszménye éppen ellentétként világítja meg legjobban, miként hanyatlik a *regere* princípiuma, amikor elveszíti spirituális alapját. Itt előrebocsátunk néhány gondolatot, amelyekre e mű történeti részében még vissza kell térnünk.

A Szent Római Birodalom ghibellin eszményében mutatkozott meg a legtisztábban egyrészt a *Regnum* természetfeletti eredete, politika feletti és egyetemes természete; másrészt az, hogy a császár — mint *lex animata in terris* [élő törvény a Földön] és az *ordinatio ad unum* [az Egyre irányuló rend] csúcsa — »*aliquod unum quod non est pars*« [egy olyan Egy, amely maga nem rész] (Dante): olyan hatalom képviselője, amely meghaladja a vezetése alatt álló közösséget. Ugyanígy a Birodalom sem tévesztendő össze az általa átfogott királyságok és nemzetek egyikével sem: princípiumát tekintve mindegyiküktől minőségileg különböző, náluk korábbi és magasabb rendű.[1] Nem volt tehát következetlenség — ahogyan egyes történészek[2] vélték — abban a középkori ellentétben, hogy a szabályosan beiktatott és felszentelt, s ezáltal »oikoumenikussá« vált császár egyfelől helytől, rasszától és nemzettől független abszolút jogigényt támasztott, másfelől viszont materiális hatalma tényleges korlátokba ütközött az engedelmességgel tartozó európai uralkodókkal szemben. Ugyanis a valóban egyesítő, egyetemes funkció síkja természeténél fogva nem anyagi; rendeltetésének csak akkor felelhet meg,

[1] *Cfr.* A. De Stefano, *L'idea imperiale di Federico II*, *cit.*, 31., 37., 54. pp.; J. Bryce, *The Holy Roman Empire*, London[4], 1873; olasz ford., Napoli, 1886, 110. p.: »A császárt nem azért illette meg a keresztény világ engedelmessége, mert egy győztes nemzetség örökletes feje vagy a föld egy részének hűbérura volt, hanem mert hivatalába ünnepélyesen beiktatták. Nemcsak méltóságban múlta felül a föld királyait: hatalma *természeténél fogva is más volt*; távol attól, hogy kiszorítsa őket vagy versengjen velük, föléjük emelkedett, s különböző területeiken gyakorolt autoritásuk forrásává és szükséges feltételévé, valamint az őket harmonikus egészbe kapcsoló kötelékké vált.«

[2] Például maga Bryce is, *op. cit.*, 111. p.

Részlet Julius Evola: *Lázadás a modern világ ellen* című művének újrafordított kiadásából.
A kötet várható megjelenése: 2026. november vége
Letöltve a https://evola.hu weboldalról.

XIII.

A LOVAGSÁG LELKE

Már jeleztük, hogy eredetileg nemcsak a királyságot, hanem a tradicionális nemességet is spirituális elem határozta meg. Miként a királyságnál, úgy a nemességnél is megkülönböztethető az az eset, amikor e spirituális elemet nem természettől fogva birtokolja, hanem megszerzi. Így az iniciáció és a felszentelés között fennállóval analóg különbség mutatkozik. A felszentelésnek Nyugaton a *lovaggá avatás*, másutt a harcos kaszt saját rituális iniciációja felel meg; az iniciációnak — amely természeténél fogva bensőbb, közvetlen és individuális megvalósítás — pedig a tradicionális, vagyis szakrális értelemben vett *heroikus Tett*, amely a »szent háború« és a *mors triumphalis* [diadalmas halál] doktrínáihoz kapcsolódik.

A második lehetőségről külön szólunk majd. Itt csak az első lehetőség példájaként tárgyaljuk a középkori lovagság szellemét és titkát.

Mindenekelőtt az európai középkor feudális és lovagi arisztokráciája közötti különbséget kell kiemelni. Az előbbit földje és egy adott fejedelem iránti hűsége — a *fides* — kötötte; a lovagság ezzel szemben terület- és nemzetfeletti közösséget alkotott. A harcosi szacerdóciumra felszentelt tagjainak többé nem volt hazájuk: hűséggel nem személyeknek, hanem egyfelől a becsület, az igazság, a bátorság és a lojalitás etikájának,[1] másfelől annak az egyetemes spirituális autoritásnak tartoztak, amely lényegében a Birodalomé volt. A keresztény oikoumenében a lovagság és a nagy lovagi Rendek lényegileg a Birodalom keretébe tartoztak, s ott

[1] *Cfr.* Hue le Maine: »*Qui plus crient mort que honte n'a droit en seignorie*« [Aki jobban fél a haláltól, mint a szégyentől, nem méltó az uralomra]; *Aye d'Avignon*: »*Miex vorroie morir que à honte estre en vie*« [Inkább meghalnék, mintsem szégyenben éljek] (*apud* L. Gautier, *La Chevalerie*, Paris, 1884, 29. p.). Ami az igazság árja kultuszát illeti, a lovagok esküje így hangzott: »*Per Dio, che non mente*« [Istenre, aki nem hazudik]. Ez közvetlenül arra az árja igazságkultuszra vezet vissza, amelyben például Mithra egyszersmind az eskü istene volt; az iráni tradíció szerint pedig Yima királyt elhagyta a misztikus »dicsőség«, mihelyt hazudott. Ugyanígy olvassuk a *Mānava Dharmaśāstra* IV, 237-ben, hogy a hazugság semmissé teszi az áldozatot.

Részlet Julius Evola: *Lázadás a modern világ ellen* című művének újrafordított kiadásából.
A kötet várható megjelenése: 2026. november vége
Letöltve a https://evola.hu weboldalról.

XV.

A MAGASABB RENDBŐL VALÓ RÉSZESÜLÉS ÉS A MESTERSÉGEK

A RABSZOLGASÁG

A hierarchiát a potencia és az aktus viszonyaként fogták fel. Ebből következett, hogy a különböző kasztok, illetve társadalmi testületek tevékenységeiben, a megvalósulás különböző fokain ugyanaz a hierarchia csúcsán uralkodó motívum ismétlődött meg: hol tökéletesebben, hol inkább a matéria meghatározása alatt, de minden esetben, a maga módján, ugyanazzal a felfelé irányulással. Ezért a legteljesebb tradicionális formákban a »szakrális« olyan fény volt, amely nemcsak a mai profán foglalkozásokra, tudományokra és művészetekre sugárzott ki, hanem a mesterségekre és az anyagi tevékenység különféle formáira is. A különböző síkok analóg összefüggései révén az alacsonyabb rendű tudományokat, tevékenységeket és készségeket tradicionálisan magasabb rendű megfelelőik szimbólumainak lehetett tekinteni; így támaszul szolgálhattak azok jelentésének megsejtéséhez, mivel e jelentés — hogy úgy mondjuk — potenciális formában már az alacsonyabb rendűekben is jelen volt.[1]

A megismerés területén mindez azonban a tudományok olyan rendszerét feltételezte, amely alapfeltevéseiben és módszereiben alapvetően különbözött a modern tudományoktól. Minden modern profán tudománynak a Tradíció világában a maga »szakrális« tudománya felelt meg: ez organikus–minőségi jellegű volt, és a természetet egészként, a valóság fokainak és a tapasztalat formáinak hierarchiájában szemlélte; a fizikai érzékekhez kötött forma ezek közül csupán egy volt. Éppen ez tette lehetővé szinte minden területen az áttételek és a szimbolikus–rituális részesedések már említett rendszerét. Ez volt a helyzet általában a kozmológia és a hozzá kapcsolódó tudományágak esetében: az ókori alkímia például korántsem valamiféle kezdetleges kémia volt; az ókori csillagtudomány

[1] *Cfr.* R. Guénon, *La crise du monde moderne*, *cit.*, 108–115. pp. [magy.: *A modern világ válsága*, *cit.*, 42–46. pp.]

Részlet Julius Evola: *Lázadás a modern világ ellen* című művének újrafordított kiadásából.
A kötet várható megjelenése: 2026. november vége
Letöltve a https://evola.hu weboldalról.

I.

A NÉGY KORSZAK DOKTRÍNÁJA

Míg a modern ember egészen tegnapig evolúcióként fogta fel és magasztalta az általa ismert történelem értelmét, a tradicionális ember ennek ellenkezőjét ismerte igaznak. A tradicionális emberiség valamennyi ősi tanúságában ilyen vagy olyan formában a visszafejlődés, a bukás ideája tér vissza: a lények eredeti magasabb állapotokból olyan állapotokba szálltak volna alá, amelyeket mindinkább az emberi, halandó és esetleges elem határoz meg. Ez az involutív folyamat a legtávolabbi időkben vette volna kezdetét; legjobban az eddai *Ragnarøkkr*, »az istenek elsötétülése« kifejezés jellemzi. A tradicionális világban e tanítás nem maradt homályos és általános: organikus doktrínává szilárdult, *a négy korszak doktrínájává*, amely a különböző tradíciókban nagyfokú egyöntetűséggel jelenik meg. Négy cikluson vagy »nemzedéken« át tartó fokozatos hanyatlás — tradicionálisan ez a történelem tényleges értelme, s így értendő annak a genezise is, amit egyetemes értelemben »modern világnak« neveztünk. Ez a doktrína szolgálhat tehát a következők alapjául.

A négy korszak doktrínájának legismertebb formája a görög–római tradíció sajátja. Hésziodosz négy korszakról beszél, amelyeket négy fém — az arany, az ezüst, a bronz és a vas — jelöl; az utolsó kettő közé egy ötödik korszakot, a »héroszok« korát iktatja, amely azonban — mint látni fogjuk — csupán a primordiális állapot részleges és sajátos helyreállítását jelenti.[1] A hindu tradíció ugyanezt a doktrínát négy ciklusként ismeri: ezek a *satya-yuga* (vagy *kṛta-yuga*), a *tretā-yuga*, a *dvāpara-yuga* és a *kali-yuga* (vagyis a »sötét kor«).[2] Ehhez társul a tradicionális törvényt, a *dharmát* jelképező bika képe: az első korszakban még mind a négy lábán áll, majd minden következőben elveszít egy-egy támaszt. Az iráni változat rokon a hellénnel: a négy korszakot az arany, az ezüst, az acél és a »vasötvözet« jelöli.[3] A kháldeus tanítás csaknem ugyanezekkel a szavakkal fejezi

[1] Hésziodosz, *Op. et Dies*, 109. *sqq.*

[2] *Cfr.* például *Mānava Dharmaśāstra*, I, 81. *sqq.*

[3] *Cfr.* F. Cumont, *La fin du monde selon les Mages occidentaux*, in *Revue d'Histoire des*

Részlet Julius Evola: *Lázadás a modern világ ellen* című művének újrafordított kiadásából.
A kötet várható megjelenése: 2026. november vége
Letöltve a https://evola.hu weboldalról.

IV.

AZ ÉSZAKI—ATLANTISZI CIKLUS

A boreális rassz kivándorlásában két nagy áramlatot kell megkülönböztetni: az egyik Északról Dél felé, a másik — későbbi — Nyugatról Kelet felé tartott. A hüperboreusok csoportjai mindenhová ugyanazt a szellemet, ugyanazt a vért, ugyanazokat a szimbólumokat, jeleket és szavakat vitték magukkal; először Észak-Amerikát és az eurázsiai kontinens északi vidékeit érték el. Úgy látszik, több tízezer év múltán egy második nagy kivándorlási hullám egészen Közép-Amerikáig eljutott, mindenekelőtt azonban az atlanti térség egy mára eltűnt földjére vonult, ahol a poláris centrum mintájára új centrumot alapított. Platón Atlantiszáról volna tehát szó; Diodórosznál pedig rokon atlanti szigethagyomány maradt fenn. Ez az áthelyeződés és a centrum újjáalapítása magyarázza a nevek, szimbólumok és helymeghatározások egymásba játszását, amelyre a két első korszak emlékei kapcsán már utaltunk. E tekintetben tehát lényegében »északi–atlantiszi« népről és civilizációról kell beszélni.

Az atlantiszi székhelyről kiindulva a második ciklus rasszai egyfelől Amerikában terjedtek volna szét — innen a nahuák, toltékok és aztékok őshazájukról szóló, már említett hagyományai —, másfelől Európában és Afrikában. Nagy valószínűséggel a paleolitikum korai szakaszában elérték Nyugat-Európát. E rasszoknak felelne meg többek között a *Tuatha Dé Danann*, az Írországba a nyugati Avallon-szigetről érkezett isteni rassz; vezetője *Ogma Gríanainech*, a »naparcú« hérosz volt. Ennek amerikai megfelelője a fehér és szoláris *Quetzalcóatl*, aki társaival a »Vizeken túli Földről« érkezett volna Amerikába. Antropológiai szempontból a cro-magnoni emberről volna szó. A jégkorszak vége felé éppen Nyugat-Európában jelent meg — különösen La Madeleine, Gourdan és Altamira franko–kantábriai civilizációjának övezetében —, s mind kulturális színvonalát, mind biológiai típusát tekintve egyértelműen fölötte állt a jégkorszaki, moustérien őslakosságnak; olyannyira, hogy újabban valaki mintegy »a paleolitikum hellénjeinek« nevezhette a cro-magnoniakat. Eredetükre nézve különösen jelentős civilizációjuk rokonsága a hüperboreus civilizációval; ennek nyomai még a

Részlet Julius Evola: *Lázadás a modern világ ellen* című művének újrafordított kiadásából.
A kötet várható megjelenése: 2026. november vége
Letöltve a https://evola.hu weboldalról.

V.

ÉSZAK ÉS DÉL

A mű első részében már hangsúlyt kapott a szoláris szimbolika és számos tradicionális civilizáció kapcsolata. Természetes tehát, hogy e szimbolika az eredetek civilizációihoz kapcsolódó nyomok, emlékek és mítoszok egész sorában visszatér. Az atlantiszi ciklust tekintve azonban már elváltozást kell megállapítani: saját szoláris szimbolikája elkülönül a megelőző hüperboreus civilizációétól. Hüperboreusnak az a stádium tekinthető, amelyben a fényprincípiumot változhatatlanság és centralitás jellemzi — úgyszólván tisztán »olümposzi« vonások. Ugyanez jellemzi — miként arra helyesen rámutattak — Apollónt mint hüperboreus istent: Héliosszal ellentétben Apollón nem a felkelés és lenyugvás törvényének alávetett Nap, hanem egyszerűen a Nap: a fény uralkodó és változhatatlan természete.[1] Úgy látszik, eredetileg e spiritualitás első formájához kapcsolódtak a szvasztika, az őskori kereszt már a jégkorszak küszöbén fellelhető egyéb formái, valamint egy másik igen ősi szoláris jelkép: a középpontjában ponttal jelölt kör, amelyet olykor a dolmenek sziklatömbjei óriási méretben rajzolnak ki. A szvasztika ugyanis, amennyiben szoláris szimbólum, a mozdulatlan és változhatatlan centrum körüli forgómozgást jelöli; ennek a másik szoláris szimbólum, a kör középpontja felel meg.[2] A napkerék és a szvasztika változatai — körök, keresztek, kereszttel ellátott és sugaras körök —; majd szvasztikás és kettős balták, meteoritból készült, körbe rendezett balták és más tárgyak; továbbá a »Nap bárkájának« baltákkal, az apollóni–hüperboreus hattyúval és a rénszarvassal társított képei:

[1] L. Preller, *Griechische Mythologie*, cit., I. köt., 188. o.

[2] *Cfr.* R. Guénon, *Le Roi du Monde*, II. fej., 12–13. o. [magyarul: *A Világkirály*, II. fej., 15–16. o.]. T. Wilsonnak a szvasztika földi elterjedését bemutató térképéből (*The Swastika, the Earliest Known Symbol, and Its Migrations*, in: *Report of the U. S. National Museum for 1894*, Washington, 1896, 757–1011. o.; *Cfr.* még W. Scheuermann, *Woher kommt das Hakenkreuz?*, Berlin, 1933, 4. o.) egyrészt kitűnik, hogy e jel — a korábbi vélekedéssel ellentétben — nem kizárólag az indoeurópai rasszok sajátja; elterjedése ugyanakkor nagyrészt megfelel az északi–atlantiszi kivándorlások Nyugat (Amerika) és Kelet (Európa) felé vezető útvonalainak.

Részlet Julius Evola: *Lázadás a modern világ ellen* című művének újrafordított kiadásából.
A kötet várható megjelenése: 2026. november vége
Letöltve a https://evola.hu weboldalról.

VII.

A DEKADENCIA CIKLUSAI. A HEROIKUS CIKLUS

Az özönvíz előtti időszakról a bibliai mítosz a »hajdankor hatalmas, neves férfiainak« rasszáról beszél — *isti sunt potentes a sæculo viri famosi* —, amely égi lények és az őket elcsábító nők egyesüléséből született.[1] Ez az egyesülés a keveredési folyamat egyik szimbólumaként fogható fel: ennek révén az eredetek spiritualitásának helyébe az Anya korának spiritualitása lépett. Ez az Óriások — a *nephilim* — rassza, amelyet pedig *Énókh könyve* a »legtávolabbi Nyugat népének« nevez. A bibliai mítosz szerint miattuk telt meg erőszakkal a Föld, olyannyira, hogy magára vonta az özönvízi katasztrófát.

Másfelől fel kell idézni a platóni androgünmítoszt. Hatalmas lények mondai »androgün« rassza odáig jut, hogy *magukban az istenekben is félelmet kelt*. Zeusz, hogy megbénítsa erejüket, kettéhasítja őket: »férfira« és »nőre«.[2] Ilyen kettéosztásra — amely megsemmisíti az istenekben félelmet keltő erőt — utal olykor a számos tradícióban visszatérő »ellenséges pár« szimbolikája is; maga e motívum a metafizikai mellett történeti értelmezést is megenged. Az eredeti, hatalmas, isteni és androgün rassz ahhoz a szakaszhoz kapcsolható, amelyben a *nephilim* »dicsőséges férfiak« voltak: ez az aranykor rassza. Ezután kettéválás következik; az »egyből« kiválik a »kettő«: a pár, a *düasz*. Az egyik pólus a Nő — Atlantisz —; a Nővel szemben a Férfi áll — ám olyan Férfi, aki már nem szellem, és mégis fellázad a lunáris szimbólum ellen: önállósul, vagy bizonyos spirituális hatalmak erőszakos megszerzésére és elbitorlására tör.

Ez a titáni mítosz. Ezek az »Óriások«. Ez a bronzkor. Platón *Kritiász*ában az

[1] *Genesis*, VI, 4. *sqq*.

[2] Platón, *Symposion*, 14–15 (189c–191d). A »pár« motívuma magára Atlantiszra is utalhat: Platón szerint e földön a primordiális nő, Kleitó öt ikerpárt szült (*Kritiász*, 113d–114a). Ennek felel meg a Vizek ciklusáról, *Atonatiuh*ról szóló mexikói tradíció, amelyben a kígyónő *Cihuacóatl* számos ikret szül. A mexikói ciklust olyan özönvíz zárja le, amely még részleteiben is megfelel a bibliainak: az élők csíráinak megmentése; egy vissza nem térő keselyű, majd egy zöld ággal hazatérő kolibri kiküldése. *Cfr.* A. Réville, *Les religions du Mexique*, *cit*., 198. p.

Részlet Julius Evola: *Lázadás a modern világ ellen* című művének újrafordított kiadásából.
A kötet várható megjelenése: 2026. november vége
Letöltve a https://evola.hu weboldalról.

IX.

A NYUGATI HEROIKUS—URÁNIKUS CIKLUS

A. HELLÉN CIKLUS

Nyugat felé haladva Hellászban két aspektust kell megkülönböztetni. Az első azon jelentésekkel rokon, amelyek más nagy tradíciók kialakulásánál már megmutatkoztak: olyan világra utalnak, amelyet a »szent« általános princípiuma teljesen áthatott, s amelyet az elvilágiasodás még nem ért el. A második viszont már olyan folyamatokra vonatkozik, amelyek az utolsó — humanista, világi és racionalista — ciklust előlegezik; éppen e második aspektus miatt látja oly sok modern ember előszeretettel Görögországban saját civilizációja kezdetét.

A hellén civilizációnak is van egy régebbi rétege: az égei–pelaszg. Ebben az ezüstkor atlantiszi civilizációjának általános motívuma tér vissza, főként démétérizmus formájában, gyakran alacsonyabb rendű, khthonikus–démonikus kultuszok elemeivel keveredve. Ezzel a réteggel szemben állnak a hódító akháj és dór törzsek teremtette, tulajdonképpeni hellén formák, amelyeket a homéroszi ciklus olümposzi eszménye és a hüperboreus Apollón kultusza jellemez. Apollón delphoi győzelme a kígyó Püthón fölött — a hagyomány a legyőzött kígyó maradványait magához a szentélyhez kötötte; az apollóni kultusz előtt pedig Delphoiban az Anya, Gaia jóshelye volt, amelyhez a vizek daimónja, az atlantiszi–pelaszg Poszeidón is társult — ismét kettős jelentésű mítosz: egyik jelentése metafizikai, a másik egy uránikus kultuszú rassz harca egy khthonikus kultuszú rassz ellen. Harmadszor az eredeti réteg újbóli feltörésének hatásait kell számba venni: ennek nyomán jutottak érvényre a dionüszizmus és az aphroditizmus különféle formái, maga a püthagoreizmus, valamint más, khthonikus kultuszhoz és rítushoz kötődő irányzatok, a nekik megfelelő társadalmi és szokásrendi formákkal együtt.

Mindez nagyrészt az etnikai síkon is érvényes. Ebből a szempontból összességében három réteg különíthető el. Az első olyan rasszok maradványaira vezet vissza, amelyek teljesen idegenek az északi–nyugati vagy atlantiszi ciklus rasszai-

Részlet Julius Evola: *Lázadás a modern világ ellen* című művének újrafordított kiadásából.
A kötet várható megjelenése: 2026. november vége
Letöltve a https://evola.hu weboldalról.

XI.

A BIRODALMI IDEA ÁTVITELE

A GHIBELLIN KÖZÉPKOR

A Rómának arculatot adó tradíció ereje a kereszténységgel szemben mutatkozott meg: az új hit felforgatta ugyan az antik civilizációt, tiszta kereszténységként azonban valójában nem tudta meghódítani a Nyugatot. Ahol pedig mégis szert tett valamiféle nagyságra, ezt csak úgy tehette, hogy bizonyos fokig meghazudtolta önmagát: inkább az ellentétes tradícióból átvett — kereszténység előtti római és klasszikus — elemeknek köszönhette, mintsem a keresztény elem eredeti formájának.

A kereszténység valójában csak külsődlegesen »térítette meg« a nyugati embert: csupán a legelvontabb értelemben vált a »hitévé«, miközben tényleges élete továbbra is az ellentétes tradíció — a Tett tradíciója — többé-kevésbé materializálódott formáinak engedelmeskedett; később, a középkorban pedig annak az *ethosz*nak, amelyet ismét lényegében az északi–árja szellem formált. Elméletben a Nyugat elfogadta a kereszténységet — s a történészt újra meg újra ámulatba ejti, hogy Európa ezen az úton mennyi, a levantei életfelfogáshoz kötődő motívumot befogadhatott –; a gyakorlatban azonban pogány maradt. Így tehát hibrid forma jött létre. A keresztény hit még enyhített és romanizált katolikus formájában is akadályt jelentett: megfosztotta a nyugati embert attól a lehetőségtől, hogy valódi és elfojthatatlan létmódját a szakrális és a vele való kapcsolat saját természetéhez illő felfogása révén tegye teljessé. Viszont éppen e létmód akadályozta meg, hogy a kereszténység a Nyugatot ténylegesen az ellenkező — vagyis szacerdotális–vallási — típusú tradíció szerint formálja meg, összhangban az ősi *Ecclesia* eszményeivel, az evangéliumi pátosszal és Krisztus misztikus testének szimbólumával. Később közelebbről is megvizsgáljuk e kettős antitézis Nyugat történetében kibontakozó hatásait. E kettős antitézis fontos tényező azokban a folyamatokban, amelyek a szoros értelemben vett modern világhoz vezetnek.

Egy bizonyos ciklusban azonban úgy látszott, hogy a római idea magába olvasztotta a keresztény idea ama fogalmait, amelyekben általában a természet-

Részlet Julius Evola: *Lázadás a modern világ ellen* című művének újrafordított kiadásából.
A kötet várható megjelenése: 2026. november vége
Letöltve a https://evola.hu weboldalról.

XIII.

IRREALIZMUS ÉS INDIVIDUALIZMUS

A Nyugat bukásának további szakaszait követve vissza kell térnünk ahhoz, amit a tradicionális civilizációk első válságairól mondtunk, s irányadónak a Tradíció világának alapvető igazságát kell vennünk: a két »régió«, a világ és a világfeletti világ kettősségét. A tradicionális ember számára mindkét régió valóság volt; a civilizáció és az élet minden magasabb formájának előfeltétele az volt, hogy közöttük objektív és ható kapcsolat jöjjön létre.

E kapcsolat megszakadása; minden lehetőség összpontosulása a két világ egyikére, az emberi és időbeli világra; a világfeletti világ tapasztalatának helyettesítése a halandó természet zavaros kigőzölgéseiből formált tünékeny kísértetképekkel — általában ez a »modern« civilizáció értelme. E civilizáció most eléri azt a szakaszt, amelyben a hanyatlás különféle erői — amelyek már korábbi időkben is megmutatkoztak, de amelyeket akkor ellenhatások és ellentétes princípiumok hatalma fékezett meg — teljes, félelmetes hatóerőre jutnak.

Legáltalánosabb értelmében a *humanizmus* az egész új, a »középkor sötétségeitől« megszabadult civilizáció bélyege és jelszava. E civilizáció valójában többé semmi másról nem tud majd, csak az emberről: az emberben kezdődik és végződik majd minden; az emberen nyugszik majd minden menny és pokol, minden dicsőítés és átok, amelyet ezentúl egyáltalán ismerni fognak. Ez a világ — az igazi világtól különböző *másik* — lázban égő és szomjazó teremtményeivel, művészi hívságaival és »zsenijeivel«, gépeinek és gyárainak rengetegével, végül népvezéreivel: ez lesz a határ.

A humanizmus első megjelenési formája az *individualizmus*. Individualizmus: illuzórikus centrum létrehozása a centrumon kívül; egy olyan »Én« bitorló igénye, amely nem más, mint a test halandó énje; továbbá *konstrukció*, pusztán természeti képességek műve. E képességek a profán művészetek és tudományok révén különféle látszatokat teremtenek és tartanak fenn: igazságokat és törvényeket, amelyeknek azon a hamis és üres centrumon kívül semmiféle valóságuk

Részlet Julius Evola: *Lázadás a modern világ ellen* című művének újrafordított kiadásából.
A kötet várható megjelenése: 2026. november vége
Letöltve a https://evola.hu weboldalról.

XIV.

A KASZTOK REGRESSZIÓJA

Ha összképet akarunk adni, az eddigiek alapján megfogalmazhatjuk a hanyatlás — amelynek legjellemzőbb szakaszait sorra jeleztük — általános és objektív törvényét: *a kasztok regressziójának törvényét.*[1] Az ősidőktől fogva a történelem értelme éppen a hatalom és a civilizációtípus fokozatos alászállása az egyik kasztról a következőre — a szakrális vezetőkről a harcos nemességre, onnan a polgárságra — a gazdaság, a »kereskedők« kasztjára —, végül a szolgákra; e négy kaszt a tradicionális civilizációkban a fő emberi lehetőségek minőségi tagolódásának felelt meg. Ehhez az általános mozgáshoz képest a népek különféle konfliktusai, a nemzetek élete és más történelmi esetlegességek csak másodlagos és epizodikus jellegűek.

Mindenekelőtt az első kaszt korának alkonyára mutattunk rá. Az isteni királyság képviselői — azok a vezetők, akik a két hatalmat annak jegyében egyesítik magukban, amit spirituális férfiasságnak és olümposzi szuverenitásnak neveztünk — a Nyugat számára távoli, csaknem mitikus múlthoz tartoznak. Láttuk, miként bontakozott ki a hanyatlás folyamata az Észak Fényének fokozatos elváltozása révén; a Szent Római Birodalom ghibellin eszményében pedig a legmagasabb tradíció utolsó visszhangját jelöltük meg.

A csúcs eltűntével az autoritás a közvetlenül alatta álló szintre száll át: a harcosok kasztjára. Az előtérben immár olyan uralkodók állnak, akik pusztán katonai vezetők, a világi igazságszolgáltatás urai, végül politikai értelemben abszolút

[1] A kasztok regressziójának eszméjére már *Imperialismo Pagano* című röpiratunkban utaltunk — Atanòr, Todi–Roma, 1928 —; V. Vezzani, majd R. Guénon pontosította — *Autorité spirituelle et pouvoir temporel*, Paris, 1929 —; végül pedig H. Berl tőlük függetlenül fejtette ki — *Die Heraufkunft des fünften Standes*, Karlsruhe, 1931. Ez az eszme egyébként analóg megfelelésben áll a négy korszak tradicionális doktrínájával: a négy kasztban — hogy úgy mondjuk — egymás mellett fennálló társadalmi rétegekben jelennek meg azok az értékek, amelyek e doktrína szerint az alászállás négyrétű folyamatában egymást követően jutottak túlsúlyra.

Részlet Julius Evola: *Lázadás a modern világ ellen* című művének újrafordított kiadásából.
A kötet várható megjelenése: 2026. november vége
Letöltve a https://evola.hu weboldalról.

XV.

NACIONALIZMUS ÉS KOLLEKTIVIZMUS

Ha tehát a tradicionális civilizációk csúcsát az *egyetemesség* princípiuma alkotta, a modern civilizáció lényegileg a *kollektívum* princípiumának jegyében áll.

A kollektívum úgy viszonyul az egyetemeshez, mint a »matéria« a »formához«. A »kultúra« — ahogyan ezt kitüntetett és tradicionális értelemben mindig is értették — ezzel kezdődik: a kollektívum elkülönítetlen szubsztanciája differenciálódik, s a magasabb princípiumokhoz és érdekekhez kapcsolódva személyek formálódnak. Amikor az egyén odáig jut, hogy törvényt és formát ad saját természetének, s így önmagáé lesz, ahelyett hogy lényének pusztán fizikai részétől függne, már fennáll egy magasabb rend előfeltétele: e rend a személyiséget nem eltörli, hanem egységébe foglalja. Ez maga a tradicionális »részesedések« rendje: benne minden individuum, minden funkció és minden kaszt a fölötte álló elismerése és az ahhoz való organikus kapcsolódás révén nyeri el helyes értelmét. Végső fokon az egyetemesség egy építmény betetőzéseként valósul meg. Ennek szilárd alapjait egyrészt a differenciált és megformált, saját funkciójukhoz hű személyiségek, másrészt a megfelelő jogokkal és törvényekkel rendelkező organizmusok vagy részegységek alkotják; ezek nem mondanak ellent egymásnak, hanem a közös spirituális elem és az individuumfeletti önátadásra irányuló közös, tevékeny készség révén összehangolódnak.

Az elmondottakból kitűnik, hogy a modern társadalomban az ellenkező irány érvényesül: visszafejlődés a kollektívum felé, nem pedig előrehaladás az egyetemesség felé. Az egyén mindinkább csak valaminek a függvényében képes érvényre jutni, s abban elveszíti saját arcát. Ez mindinkább szembetűnővé válik a Negyedik Rend világához közeledve. A *modern nacionalizmus* átmeneti szakasznak tekinthető. Ehhez érdemes néhány további megfontolást fűzni.

Különbséget kell tenni nemzet és nacionalizmus között. A középkor ismert nemzeteket, nacionalizmust azonban nem. A nemzet természetes adottság, amely közös elemi kvalitások meghatározott körét foglalja magában; e kvalitások

Részlet Julius Evola: *Lázadás a modern világ ellen* című művének újrafordított kiadásából.
A kötet várható megjelenése: 2026. november vége
Letöltve a https://evola.hu weboldalról.